



Lausunto hallituksen linjauksesta itsehallintoaluejaon perusteiksi ja sote-uudistuksen askelmerkeiksi

VD/9886/00.04.03/2015
KN/JTS/TL/HY-L

Pääministeri Juha Sipilän hallitus on linjannut 20.10. ja 7.11.2015 tekemillään päätöksillä sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen uudistamisesta sekä perustettavien itsehallintoalueiden määrästä ja aluejaosta. Itsehallintoalueet järjestävät sote-palvelut joko yksin tai lailla säädettävät kolme itsehallintoaluetta tukeutuen lailla säädettävän työnjaon mukaisesti vaativimmissa palveluissa muiden itsehallintoalueiden palvelurakenteisiin siten, että sosiaali- ja terveydenhuollossa on maassa 15 selkeää alueellista kokonaisuutta, joilla sote-palvelut järjestetään. Hallituksen aluejakoa koskeva linjaus ja sitä perusteleva muistio sekä diaesitys hallituksen tiedotustilaisuudesta ovat liitteinä.

Hallituksen rahoituksen uudistamista koskevan linjauksen mukaan kunnilla ei voi jatkossa olla merkittävää vastuuta sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksesta. Itsehallintoalueiden rahoitusta valmistellaan ensisijaisesti valtion rahoitusvastuun pohjalta, minkä lisäksi myös osittain alueiden omaan verotusoikeuteen perustuvaa ratkaisua selvitetään. Hallituksen rahoituslinjaus on liitteenä.

Sosiaali- ja terveysministeriö ja valtiovarainministeriö pyytävät lausuntoa hallituksen linjauksesta itsehallintojaon perusteiksi ja sote-uudistuksen askelmerkeiksi 9.2.2016 klo 16.15 mennessä. Lausuntopyyntö on liitteenä. Määräajan pidennyksestä on ilmoitettu 30.11.2015 saapuneella ruotsinkielisen lausuntopyyntöön saatekirjeellä.

Lausuntopyyntöön tulee vastata sähköisellä kyselyllä, jossa on kohdennettuja kysymyksiä hallituksen linjauksesta.

Kuntia pyydetään ottamaan lausunnossaan kantaa siihen, minkä maakunnan pohjalta muodostettavaan itsehallintoalueeseen kunta katsoo kuuluvansa sekä perustelevaan kannanottoonsa. Sen vuoksi kunnille osoitettu lausuntopyyntö on kohdistettu valtuustoille. Itsehallintoalueeseen sijoittumista koskevaan kannanottoon suhtaudutaan kunnan virallisena kantana, minkä vuoksi sitä koskevasta valtuuston päätöksestä tulee toimittaa päätösasiakirja sosiaali- ja terveysministeriöön. On mahdollista menetellä myös niin, että valtuusto ottaa kantaa ainoastaan sille osoitettuihin, itsehallintoalueeseen kuulumista koskeviin kysymyksiin ja toimittaa kannasta päätösasiakirjan STM:öön. Tällöin lausuntopyyntöön muihin kysymyksiin voidaan ottaa kantaa muussa kunnan toimielimessä. Mikäli kunta katsoo, ettei sen ole tarpeen ottaa alueiden muodostumiseen virallista kantaa, lausuntopyyntöön voidaan vastata kokonaisuudessaan kunnan valitsemassa toimielimessä eikä päätösasiakirjan toimittaminen ole tällöin tarpeen.

Kaupunginhallitus 11.1.2016 § 29

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään esittää kaupunginvaltuustolle annettavaksi liitteen mukainen lausunto hallituksen linjauksesta itsehallintojaon perusteiksi ja sote-uudistuksen askelmerkeiksi.

Käsittely:

Merkittiin, että kaupunginjohtaja muutti lausuntoa poistamalla vastauksen 5 viimeisen kappaleen "Vaihtoehtoinen malli Uudellemaalle olisi rakennettavissa esimerkiksi 11.1.2013 julkaistun metropolialueen esiselvityksen pohjalta. Raportin alustava ehdotus kuntajakoselvitysalueista ja metropolihallinnon vaihtoehto B:n mukaisesti olisi luonteva pohja tämän rakenneuudistuksen toteuttamiseksi Uudellamaalla. Edellä mainittu selvitys koski vain metropolialueen 14 kuntaa."

Kaupunginhallituksen jäsen Riitta Ryhänen teki seuraavan muutosesityksen:

Kysymykseen 1 vastataan "Ei"-vaihtoehdon sijaan "Kyllä".

Vastauksen 2 alusta poistetaan seuraavat kolme kappaletta:

"Esitetty itsehallintoalueiden muodostaminen maakuntajaon pohjalta ei vastaa aluekehityksen suurta kuvaa. Alueita muodostettaessa tulee huomioida suurten kaupunkien ja metropolialueen rooli maan menestyksen ja kasvun aikaansaamisessa. Maan väestö on keskittynyt kuuteen suurimpaan kaupunkiin erityisesti 1990-luvulla ja 2010-luvulla. Kuutoskaupunkien väestö muodosti 31 % koko



maan asukkaista vuonna 2014, kun vastaava luku oli 26 % vuonna 1990. Kuudessa suurimmassa kaupungissa asuu yhteensä noin 1,7 miljoonaa asukasta. Koko maan työikäisestä väestöstä 44 % ja työpaikoista 48 % sijoittuu kuudelle suurimmalle kaupunkiseudulle. Pelkästään Helsingin seudulle sijoittui 31 % koko maan työpaikoista. Helsingin seutukunnan osuus koko maan bruttoarvonlisäyksestä oli reilu kolmannes vuonna 2012.

Esitetty maakuntapohjainen aluejako on epätasapainoinen, sekava ja demokratian kannalta ongelmallinen. Maakuntajakoa määrällisesti pienempi aluejako, enimmillään 12 aluetta, olisi ollut perusteltua myös asiantuntijalausuntojen mukaan. Kahteentoista alueeseen perustuvalla ratkaisulla olisi saatu tasapainoisempi alueellinen perusinfrastruktuuri, taloudellinen kantokyky sekä väestörakenne. Riittävä itsehallintoalueiden taloudellinen itsenäisyys ja verorahoituksen yksinkertaisuus on vaikea yhdistää esitetyssä 18 alueen ratkaisussa.

Itsehallintoalueiden muodostaminen nykyisten maakuntien pohjalta johtaa alueiden eriarvoistumiseen. Osalle itsehallintoalueista asukkaiden oma päättäntävalta jää rajalliseksi. Ratkaisu ei vastaa eurooppalaista demokratiakäsitystä eikä ole päätöksenteon läheisyysperiaatteen mukainen.”

Vastauksen 12 alusta poistetaan seuraava kappale:

”Hallituksen aluelinjauksen malli on sekava ja suurten kaupunkien asukkaita eriarvoistava. Se jättää epäselväksi mikä on kaupunkien ja kuntien tuleva rooli.”

Kaupunginhallituksen jäsen Pietari Jääskeläinen kannatti Ryhäsen esitystä.

Puheenjohtaja totesi, että asiasta joudutaan äänestämään ja teki seuraavan äänestysesityksen: he, jotka kannattavat kaupunginjohtajan muutettua esitystä, äänestävät jaa ja he, jotka kannattavat kaupunginhallituksen jäsen Ryhäsen esitystä, äänestävät ei. Äänestysesitys hyväksyttiin.

Äänestyksessä annettiin 13 jaa-ääntä (Bruun, Holopainen, Kaira, Karlsson, Kokko, Lehmuskallio, Letto, Mäkinen, Mäntynen, Näätsaari, Orpana, Suvensalmi, Åstrand) ja 4 ei-ääntä (Jääskeläinen, Kärki, Niemelä, Ryhänen). Puheenjohtaja totesi muutosesityksen tulleen hylätyksi.

Päätös:

Hyväksyttiin kaupunginjohtajan muutettu esitys.

Kaupunginvaltuusto 25.1.2016 § 9

Kaupunginhallituksen esitys:

Päätetään antaa liitteen mukainen lausunto hallituksen linjauksesta itsehallintojaon perusteiksi ja sote-uudistuksen askelmerkeiksi.

Käsittely:

Vasemmistoliiton valtuustoryhmä teki seuraavan muutosesityksen:

Vantaan lausunnon kohdasta 5. poistetaan kappaleet 2, 3 ja 4

”Kolmen toiseen itsehallintoalueeseen tukeutuvan itsehallintoalueen asukkaiden asema on ongelmallinen eurooppalaisen demokratiakäsityksen ja päätöksenteon läheisyysperiaatteen pohjalta. Myöskään 1,6 miljoonan asukkaan Uudenmaan itsehallintoalueella päätöksenteon läheisyysperiaate ei toteudu, mikäli alue on yksi yhtenäinen vaalipiiri.

Metropolialueen ja muiden suurten kaupunkien osalta tulee voida valmistella ja sallia erillinen poikkeava ratkaisu. Palvelujen täydellisestä integraatiosta poiketaan kolmen itsehallintoalueen osalta. Perusteena on esitetty sitä, että niillä ei ole riittäviä resursseja vastata tehtävistä.

Vastaavasti tulee olla mahdollisuus poiketa kaavamaisesta alueajosta myös silloin, jos itsehallintoalueesta on syntymässä epätarkoituksenmukaisen suuri alue, kuten Uudenmaalla on tilanne.”

Kaupunginvaltuutettu Sakari Rokkanen kannatti vasemmistoryhmän esitystä.



Puheenjohtaja totesi, että asiasta joudutaan äänestämään ja teki seuraavan äänestysesityksen: he, jotka kannattavat kaupunginhallituksen esitystä, äänestävät jaa ja he, jotka kannattavat vasemmistoliiton valtuustoryhmän esitystä, äänestävät ei. Äänestysesitys hyväksyttiin.

Äänestyksessä annettiin 50 -jaa ääntä, 13-ei ääntä, neljän valtuutetun äänestäessä tyhjää. Puheenjohtaja totesi muutosesityksen tulleen hylätyksi.

Keskustan valtuustoryhmä teki seuraavan muutosesityksen:

Kysymykseen 1 vastataan "Ei"-vaihtoehdon sijaan "Kyllä".

Vastauksen 2 alusta poistetaan seuraavat kolme kappaletta:

"Esitetty itsehallintoalueiden muodostaminen maakuntajaon pohjalta ei vastaa aluekehityksen suurta kuvaa. Alueita muodostettaessa tulee huomioida suurten kaupunkien ja metropolialueen rooli maan menestyksen ja kasvun aikaansaamisessa. Maan väestö on keskittynyt kuuteen suurimpaan kaupunkiin erityisesti 1990-luvulla ja 2010-luvulla. Kuutoskaupunkien väestö muodosti 31 % koko maan asukkaista vuonna 2014, kun vastaava luku oli 26 % vuonna 1990. Kuudessa suurimmassa kaupungissa asuu yhteensä noin 1,7 miljoonaa asukasta. Koko maan työikäisestä väestöstä 44 % ja työpaikoista 48 % sijoittuu kuudelle suurimmalle kaupunkiseudulle. Pelkästään Helsingin seudulle sijoittui 31 % koko maan työpaikoista. Helsingin seutukunnan osuus koko maan bruttoarvonlisäyksestä oli reilu kolmannes vuonna 2012.

Esitetty maakuntapohjainen aluejako on epätasapainoinen, sekava ja demokratian kannalta ongelmallinen. Maakuntajakoa määrällisesti pienempi aluejako, enimmillään 12 aluetta, olisi ollut perusteltua myös asiantuntijalausuntojen mukaan. Kahteentoista alueeseen perustuvalla ratkaisulla olisi saatu tasapainoisempi alueellinen perusinfrastruktuuri, taloudellinen kantokyky sekä väestörakenne. Riittävä itsehallintoalueiden taloudellinen itsenäisyys ja verorahoituksen yksinkertaisuus on vaikea yhdistää esitetyssä 18 alueen ratkaisussa.

Itsehallintoalueiden muodostaminen nykyisten maakuntien pohjalta johtaa alueiden eriarvoistumiseen. Osalle itsehallintoalueista asukkaiden oma päätäntävalta jää rajalliseksi. Ratkaisu ei vastaa eurooppalaista demokratiakäsitystä eikä ole päätöksenteon läheisyysperiaatteen mukainen."

Vastauksen 12 alusta poistetaan seuraava kappale:

"Hallituksen aluelinjauksen malli on sekava ja suurten kaupunkien asukkaita eriarvoistava. Se jättää epäselväksi mikä on kaupunkien ja kuntien tuleva rooli."

Perussuomalainen valtuustoryhmä kannatti Keskustaryhmän esitystä.

Puheenjohtaja totesi, että asiasta joudutaan äänestämään ja teki seuraavan äänestysesityksen: he, jotka kannattavat kaupunginhallituksen esitystä, äänestävät jaa ja he, jotka kannattavat keskustan valtuustoryhmän esitystä, äänestävät ei. Äänestysesitys hyväksyttiin.

Äänestyksessä annettiin 53 -jaa ääntä ja 14-ei ääntä, joten muutosesitys tuli hylätyksi.

Päätös:

Hyväksyttiin kaupunginhallituksen esitys.

Lisäksi perussuomalainen valtuustoryhmä jätti seuraavan pöytäkirjalausuman:

"Hallituksen linjaus itsehallintoalueiksi maakuntajaon pohjalta on kannatettava suunta. Ei ole tarkoituksenmukaista jakaa Uudenmaan maakuntaa kahtia. Kannatamme suurten kaupunkien osalta itsehallintoalueiden sisälle muodostettavia erillisratkaisuja tai erillislainsäädäntöä, joissa suurten kaupunkien resurssit ja erityispiirteet tulevat paremmin huomioiduksi.

Vantaan lausunto on valmisteltu hyvin ja sisältää paljon kannatettavia asioita. Kuitenkin toisin kuin lausunnossa todetaan, niin mielestämme pelastustoimen tehtävät, maakuntien liittojen tehtävät ja ELY-keskusten alueellisen kehittämisen tehtäviä sekä ympäristöterveydenhuolto voidaan siirtää itsehallintoalueelle.



Itsehallintomallissa kunnille on turvattava riittävät voimavarat niille jäävien tehtävien hoitamiseen. Rahoitusperiaatteen mukaisesti lakisääteisten tehtävien rahoitus on turvattava ja kuntien sosiaali- ja terveysinfrastruktuuria varten ottamien lainojen vastuut tulee siirtyä itsehallintoalueille. On myös huomioitava, ettei vantaalaisten verotaakka saa kasvaa uuden hallintomallin myötä.”

Liitteet:

- Vantaan kaupungin lausunto hallituksen linjauksesta itsehallintojaon perusteiksi ja sote-uudistuksen askelmerkeiksi, KH 11.1.2016 § 29
- Lausuntopyyntö hallituksen linjauksesta itsehallintoaluejaon perusteiksi ja sote-uudistuksen askelmerkeiksi
- Hallituksen linjaus 7.11.2015
- Itsehallintoalueiden määrä ja aluejaon perusteet sekä sote-uudistuksen askelmerkit: hallituksen ratkaisujen perusteluita ja alustavaa vaikutusarviointia
- Sote-uudistus, itsehallintoalueet ja aluejaon perusteet, Hallituksen tiedotustilaisuus 9.11.2015
- Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitusuudistus – vaihtoehtojen arviointia
- Manner-Suomen maakunnat 2015

Muutoksenhakuohje: 4.1 Valituskielto

Lisätiedot:

kaupunginjohtaja Kari Nenonen, puh. 09 83922101, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi
apulaiskaupunginjohtaja Jukka T. Salminen, puh. 09 83922800, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi
kehittämiskojohtaja Tarja Lumijärvi, puh. 09 83922705, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi